

Referanser: MKR/AU 05/18

Arkivsak: 17/00086-19

Saksdokumenter:

Rapport nr. 10/2018 **Beate Fagerli**
Rapport fra KEKs generalforsamling 31. mai-6. juni 2018 i Novi Sad,
Serbia

CEC Assembly Message

KEKs generalforsamling 2018

Sammendrag

Konferansen av europeiske kirker avholdt sin generalforsamling i Novi Sad i Serbia fra 31. mai til 6. juni 2018, med hovedtema «Dere skal være mine vitner».

Fra Den norske kirke deltok:

Kristine Sandmæl, delegat

Biskop Atle Sommerfeldt, delegat

Andreas Henriksen Aarflot, delegat, styremedlem og kandidat til nytt styre

Ingvill Thorson Plesner, delegat

I tillegg deltok Berit Hagen Agøy som observatør og keynote listener og Lemma Desta som leder for CCME. Knut Refsdal deltok som observatør fra Norges Kristne Råd. Miriam Stålsett Follesø deltok som kommunikasjonsrådgiver i KEK-staben, og Beate Fagerli deltok som møtedirigent.

KEK har de senere årene gjennomgått en omfattende omstrukturering som har ført til nye og interessante muligheter for det økumeniske programsamarbeidet i Europa. Sammen med generalforsamlingens nøkkelord; *vitnesbyrd, rettferdighet og gjestfrihet*, dannet dette programmet på generalforsamlingen.

Rapport fra generalforsamlingen følger vedlagt.

Forslag til vedtak

Mellomkirkelig råd tar Rapport fra KEKs generalforsamling 31. mai-6. juni 2018 i Novi Sad, Serbia til orientering.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Generalforsamlingens vedtak om endringer i utregning av medlemskapskontingent vil bety at Dnk må ta høyde for en økning av denne i årene som kommer.

Rapport fra KEKs generalforsamling 31. mai-6. juni 2018 i Novi Sad, Serbia v/Beate Fagerli med innspill fra delegasjonen

Tema og program

KEKs generalforsamling fant sted i Novi Sad, Serbia, 31. mai-6. juni 2018 med hovedtema: «Dere skal være mine vitner (You shall be my witnesses)». De tre bibelske nøkkelordene *vitnesbyrd, rettferdighet og gjestfrihet* utgjorde det tematiske grunnlaget for programmet, i tillegg til å danne grunntema for gudstjenestelivet under generalforsamlingen.

1. Gjестfrihet

Flyktningkrise, arbeidsinnvandring og økt migrasjon er globale tendenser som bidrar til økt politisk uro i Europa. Kirkene i Europa spiller en viktig rolle i arbeidet med mottak og integrering av flyktninger og nødstilte mennesker som søker trygghet i Europa. Samtidig strever kirkene selv med de utfordringene som følger av kulturelle, religiøse og økonomiske ulikheter. Churches' Commission for Migrants in Europe (CCME) samarbeider tett med KEK og har blitt en viktig ressursorganisasjon for kirker, både i Europa og globalt.

På generalforsamlingen ble temaet behandlet i bibelstudier og to refleksjoner i plenum. Ved å trekke perspektivet helt tilbake til den gammeltestamentlige treenighetsforståelsen, med Abraham og Saras gjester i Mimrelunden og det berømte Rublovs ikon av dette besøket, fikk gjestfrihet en dyp forankring i spiritualitet. Samtidig ble linjen trukket rett inn i dagens Europa, først og fremst med fortellinger fra kirkene i Italia og Hellas og deres heroiske arbeid for flyktninger og migranter. CCME, som er tilknyttet KEK, ledes på en representativ og tydelig måte av Lemma Desta fra Dnk/Norges Kristne Råd som bidro med viktig dokumentasjon og fakta på dette tema.

Det er verdt å merke seg at røster som hevder at antall flyktninger og migranter til Europa er uoverkommelig, hadde meget liten plass i samtalene. Vekten lå på kirkenes betydning i å skape gjestfrie nasjoner og lokalsamfunn for dem som kommer.

2. Rettferdighet

I tillegg til et eget plenum om temaet «rettferdighet» spesielt, var det to tematiske plenum om Europa.

Den politiske situasjonen i Europa ledet til en studieprosess fram mot generalforsamlingen, «What future for Europe?». Studieprosessen tok sikte på å analysere den politiske situasjonen i dagens Europa, med usikkerhet rundt de europeiske institusjonene og tendenser til økt nasjonalisme. KEK er en viktig stemme for sivile og kirkelige aktører opp mot de europeiske institusjonene. Arbeidet omfatter også mange aktuelle etiske problemstillinger. KEKs medlemskirker var invitert til å gi sine innspill til studieprosessen og analysen av dagens situasjon, særlig med tanke på den rollen kirkene fortsatt kan spille for rettferdighet, forsoning og samarbeid i Europa. MKR sendte sitt høringssvar til studiedokumentet «What future for Europe?» i desember 2016.

I Dnks høringssvar, og også i diskusjoner under generalforsamlingen, kom tydelige forskjeller fram i synet på hva som definerer Europa. I tilbakemeldinger fra norske delegater kom det fram

at i tiden fremover blir det viktig for KEK å balansere forholdet mellom EU og Europarådet i sitt arbeid. En økt prioritering av Europarådets agenda kunne ligge til rette for KEKs måte å arbeide på, ikke minst innenfor menneskerettighetsfeltet. Flere store europeiske kirker har dessuten representasjonskontorer inn mot EU i Brussel, noe også ACT og Eurodiakonia har. Det gir potensielt store muligheter, men krever jo at KEK makter å være en tilrettelegger for samarbeid mellom dem.

Det er liten tvil om det at ulmer i Europa over de økende forskjellene både i land og mellom land, samt rundt situasjonen for ekskluderte minoriteter, slik som rombefolkningen – Europas mest diskriminerte befolkning. Kirkene er – med sin forankring i brede folkegrupper – selv bærere av denne forskjellen, men også ansvaret for å finne en adekvat respons. Dette har vært og er ett av de store temaene for KEK og kan gi viktige impulser til vår egen samtale. Tilstedeværelse og deltakelse fra Eurodiakonia og andre organisasjoner understreket at kirkene har organisasjoner som er godt rustet til å bidra til arbeidet med å modifisere effekten av ulikhetene, og til å adressere de ideologiske og holdningsmessige komponentene i de økte skillene mellom folk og mellom land.

3. Vitnesbyrd

KEK ble til i etterkrigstiden hvor samarbeidet mellom kirkene spilte en viktig rolle for europeisk forsoningsarbeid. Organisasjonen samlet protestantiske og ortodokse kirker over hele Europa, og et nært samarbeid med Den romersk-katolske kirke i Europa ble etablert. Sammen ga kirkene ut *Charta Oecumenica* i 2001, et dokument som gir retningslinjer for samarbeidet også i dag. Dette gir seg utslag i to hovedsatsinger; dialogen for kirkelig enhet og kirkenes felles vitnesbyrd i dagens Europa. Fokus på forsoningsarbeid i Europa, både politisk og kirkelig, er en rød tråd i arbeidet.

På generalforsamlingen viste det seg at temaet særlig berørte avskalling fra kirkene og møtet med islam i større deler av kontinentet enn tidligere. Dette gjør det nødvendig å tydeliggjøre det genuint kristne vitnesbyrdet og kommunisere dette på en måte som ikke er hegemonisk eller autoritær. Håpsbegrepet ble en gjenganger for å uttrykke vårt vitnesbyrd på et kontinent der dystopiene brer om seg. En del andre land, som er med på å legge premisser for hvordan vi vurderer kirken og religionen i Europa, har et dramatisk lavere medlemskap i kirker og religiøse organisasjoner enn det vi har i Norden. Dette gjelder f.eks. Storbritannia, Nederland og østlige deler av Tyskland og Tsjekkia. I disse landene er medlemskapet nede i 10 % av befolkningen, og som i Norge er antall praktiserende enda lavere. Sekularisering i betydningen «skille mellom stat og kirke» er et europeisk kjennetegn, men at dette medfører et dramatisk fall i medlemmer, er ikke et entydig fenomen. Dette gjenspeiles i forskjellene mellom kirkenes holdning til sekularisering, og også til andre religioner, som islam.

Novi Sads turbulente historie samsvarte godt med generalforsamlingens arbeid med de utfordringer Europa står overfor. Samtidig var vandrings langs Donau, med forbønn og treplanting, et tegn på vilje til endring og håp. Den lokale gjestfriheten, besøk i lokale gudstjenester og en storslått avslutningsmiddag bidro stort til fellesskapet. På avslutningsdagen ble et «Assembly Message» vedtatt før utsendelsesgudstjenesten, begge med bærende toner av håp:

We affirm that we have heard Christ's command to be His witnesses and we choose to live in hope. Following Christ Himself, we pledge to be bridge builders through the transformational power of faith.

Konstitusjonelle endringer og valg

Et stort arbeid var nedlagt i å forberede et nytt forslag til lovverk for KEK. Dnks medlem i styret i KEK, Andreas Henriksen Aarflot, har gjort en betydelig innsats som juridisk rådgiver for dette arbeidet. Arbeidet har i hovedsak bestått i å tilpasse den vedtatte konstitusjonen fra 2013 til belgisk lovgivning, noe som ikke medførte større endringer i den vedtatte organisasjonsstrukturen, men som likevel førte til en god del betydelige endringer i teksten. I forberedelsesprosessen kom det fram ulike syn på kravene fra belgisk lovgivning og behovet for å tilpasse seg disse. Det var derfor knyttet spenning til om lovforslaget ville gå igjennom på generalforsamlingen. Med svært god hjelp av de juridiske rådgiverne Patrick Schnabel og Andreas H. Aarflot, fikk generalforsamlingen en forståelse for endringsforslagene, og endelig lovforslag ble vedtatt. Etter mange år med strukturelt, institusjonelt og juridisk arbeid opplevdes dette som en stor lettelse.

Unntaket gjaldt forordet til KEKs nye konstitusjon, den såkalte «pre-amble», som gir teologisk innhold til hva KEK skal være. Her oppstod det uenighet, og generalforsamlingen sendte saken tilbake til det nye styret for teologisk utredning. Dermed oppstod den pussige situasjonen at KEK nå har et lovlig regelverk i Belgia, men uten at organisasjonens lovverk bygger på et teologisk grunnlag.

Nytt styre for neste femårsperiode ble valgt. Fra Dnk ble Andreas Henriksen Aarflot gjenvalgt til styret etter endt første periode. I tillegg til å være ungdomsrepresentant i styret, representerer han også en viktig kontinuitet fra forrige periode. Christian Krieger fra den reformerte kirken i Alsace-Lorraine ble valgt som ny president etter Biskop Christopher Hill fra Church of England.

Finanser

KEKs finanser er blitt ryddig godt opp, i og per 31.12.2017 var det økonomiske midler i ulike disposisjonsfond. Det økonomiske potensialet burde være betydelig siden hele 80% av utgiftene nå dekkes av medlemskontingenter. Dette gir et godt fundament for kjernestaben og legger et godt grunnlag for en offensiv, prosjektorientert fundraising. Samtidig er dette sårbart fordi en er avhengig av at syv store kirker (inkludert Dnk) oppfyller sine forpliktelser, som for Dnks del har vært moderate.

Atle Sommerfeldt ble valgt inn i finanskomiteen. Komiteens og generalforsamlingens store sak under økonomi var etableringen av en formel for medlemskontingent. Forslaget hadde utgangspunkt i inntektsbehov og ble så utregnet med tre komponenter: medlemstall, inntektsindeks fra Verdensbanken for innbyggerne i landet og historiske bidrag. Den siste faktoren utløste en viss debatt i plenum, særlig fra Den evangelisk-lutherske kirke i Finland, som mente at de – ikke minst i sammenlikning med Dnk – har en for høy medlemskontingent. Her bør det nevnes at dagens ledelse i den finske kirken ikke har tatt høyde for at deres historiske prioritering av KEK også henger sammen med at deres egne interesser kanskje i større grad har vært tjent med KEKs arbeid. Interessant nok godtok de ortodokse kirkene denne formelen for utregning av medlemskapsavgift, noe som vil bety en betydelig økning for de store ortodokse kirkene. Medlemstallet baseres på det kirkene selv rapporterer inn. Formelen ble vedtatt med stort flertall og vil nå danne grunnlaget for anmodningen til medlemskirkene om å betale sitt beløp.

Ungdomsformøtet

Generalforsamlingen hadde ungdomsrepresentanter (fra 18 til 30 år) i tre kategorier. Den ene var kirkenes egne delegater, og så var det gruppen av stewards, som jobbet på

organiseringssiden sammen med staben. Til sist var det en egen gruppe ungdomsrådgivere som deltok. De aller fleste av disse deltok også på formøtet, hvor det ble gitt god innføring i økumenisk tematikk og KEK som organisasjon. Omkring 50 ungdomsdeltakere til sammen satte sitt preg på hele generalforsamlingen. Fra Dnks side deltok Andreas H. Aarflot på det meste av ungdomsformøtet.

Gjennom flere deler av programmet kom den vanskelige situasjonen til økumenisk ungdomsarbeid frem. The Ecumenical Youth Council in Europe (EYCE) ga uttrykk for at de har opplevd seg marginalisert av KEK den siste perioden. Dette er en selvstendig organisasjon som tradisjonelt har jobbet tett med KEK og andre økumeniske ungdomsorganisasjoner i Europa. Organisasjonen har mistet EU-midler, og befinner seg nå i en svært vanskelig økonomisk posisjon. Etter en del diskusjon i plenum, og delvis med støtte fra norske delegater, ble organisasjonen særlig nevnt i det endelige policyvedtaket.

Fra en av Dnks delegater er det foreslått å særlig følge opp det økumeniske ungdomsarbeidet i Europa. For det ene behøver Dnks egen ungdomsstruktur en egen internasjonal og økumenisk forankring. For det andre vil en slik forankring være tjent med en struktur styrt av ungdommene selv. Et forslag ville være å gå inn med betydelig støtte til EYCE som organisasjon, samt å sende 2-3 delegater til EYCEs generalforsamling i Berlin, oktober 2019.

Forberedelser og bidrag fra Dnk

KEK deltok på et nordisk-baltisk sekretærmøte på Island i 2017, hvor en dag ble brukt til å forberede KEKs generalforsamling og gi tilbakemelding på prosessen «What future for Europe?». Deler av den norske delegasjonen deltok på et nordisk-baltisk forberedelsesmøte i Sverige i mars 2018. I tillegg deltok hele delegasjonen på et eget norsk forberedelsesmøte i Oslo i april 2018.

I tillegg til å ha en aktiv og godt forberedt delegasjon, bidro delegatene i komiteer, gudstjenesteprogram og workshops. Andreas Henriksen Aarflot var med både i planleggingskomiteen, styregruppa og under generalforsamlingen som juridisk rådgiver. Berit Hagen Agøy var keynote listener, en rolle som bl.a. innebar å samle inntrykk og refleksjoner til både styregruppa og til evaluering av generalforsamlingen. Lemma Desta bidro inn i CCMEs deltakelse i generalforsamlingen og holdt en særskilt hilsen til generalforsamlingen fra CCME. Miriam Stålsett Follesø var «co-opted staff», utlånt fra kommunikasjonsavdelingen, og jobbet særlig med kommunikasjon via sosiale medier. Beate Fagerli var møteleder og med i styregruppa.

Dnk bidro med økonomisk støtte til ungdomsformøtet.

Avsluttende refleksjoner

Dette er noen refleksjoner som har kommet fra Dnks delegater og deltakere:

Dnk har i de siste 50 årene prioritert LVF og KV av forståelige og gode grunner. På den annen side er Europas rolle i verden et stadig mer aktuelt tema. Utviklingen i Europa, behovet for nærmere relasjoner i mer like kontekster og den felleseuropeiske kirkehistoriske arven gjør det naturlig å prioritere europeisk samarbeid høyere de neste 50 årene. En organisasjon med nær tilknytning til KEK er Community of Protestant Churches in Europe (CPCE). Disse samarbeider, men for begge organisasjonene er det en utfordring at enkelte dominerende aktører langt på vei identifiserer Europa med EU. Men generalforsamlingen og de dokumenter som ble gjort tilgjengelige for oss, viste at KEK i årene fremover har potensiale som den viktigste arenaen for kirkene i Europa når det gjelder håndteringen av utviklingen på vårt

kontinent. Dette fordi KEK inkluderer bredden av kirker, ikke minst de ortodokse kirkene, som i økende grad også er en del av Vest-Europa. KEK har også tradisjonelt gode forbindelser til Den katolske bispekonferansen i Europa. I tillegg er organisasjonen all-europeisk og dermed ikke så dominert av kirker innen EU.

Europas kirker består både av folkekirker som er helt sentrale i nasjonenes identitet, og små kirker knyttet til bestemte kirkefamilier. De tre kategoriene kirkefamilier i KEK – protestanter, ortodokse og anglikansk/gammelkatolske – har kirker i begge grupper, men antallet mindre kirker er selvfølgelig større enn de store. Dette gjør det interessant for Dnk å finne sammen med folkekirker i Europa for å drøfte felles utfordringer på tvers av kirkefamiliene, inkludert ortodokse folkekirker i Europa.

Gjennomføringen av generalforsamlingen var tilfredsstillende tatt i betraktning et meget begrenset sekretariat i forhold til størrelsen på KEKs medlemsmasse og den store oppslutningen om generalforsamlingen fra medlemmer og tilliggende organisasjoner. De strukturelle og institusjonelle sakene tok begrenset tid og ga plass til mange innholdsmessig gode innledninger knyttet til de tre hovedtemaene *gjestfrihet, rettferdighet, vitnesbyrd*, og et variert, regelmessig og stimulerende liturgisk liv.

Generalforsamlingen hadde store saker på dagsorden, men med liten tid til rådighet. Mulighetene for diskusjon/samtale mellom deltagerne var derfor begrenset, og de regionale møtepunktene hadde også lite fokus. En utfordring i prosessen var arbeidsfordeling mellom planleggingskomiteen og sekretariatet som var ansvarlig for planleggingen. Styrekomiteen fungerte imidlertid godt, og til tross for hardt arbeid og dårlig tid var stemningen på generalforsamlingen konstruktiv og god.

Deltagelsen i generalforsamlingen var stimulerende og åpnet en rekke muligheter for Dnk som kan være svært relevante for oss i tiårene fremover, med den til dels skremmende utviklingen vi ser internt i europeiske land og mellom landene i øst og vest i Europa.

En egen rapport med bilder vil bli utarbeidet til Kirkemøtet 2019.

Vedlagt følger Assembly Message.

DOC ID	GEN_MES_01
LANGUAGE	ENGLISH
ORIGINAL	English
Approved	

From the Assembly of the Conference of European Churches to the churches and peoples of Europe

You shall be my witnesses: Acts 1:8

From east, west, north and south the member churches of the Conference of European Churches travelled to the crossroads of Europe. We came with vision and hope for the future of Europe.¹

We came together in Serbia, thankful for and blessed with the hospitality of our host churches and acknowledging their challenges. We gathered at a time of uncertainty for Europe where many experience a loss of dignity, exploitation, destitution and the abuse of power.

By the banks of the Danube in Novi Sad, where bridges were destroyed in conflict and rebuilt in peace, we united in prayer. We brought our thirst for justice; our deep concern for people, our continent and our world. We came to share the Gospel of our Lord Jesus Christ the bringer of healing and peace.

We affirm that we have heard Christ's command to be His witnesses and we choose to live in hope. Following Christ Himself, we pledge to be bridge builders through the transformational power of faith. As a living testimony of faith, we respond to Christ's call and declare:

We shall witness to Christ

- by proclaiming Christ's offer of saving love and grace to the world;
- By coming together to enjoy our ecumenical fellowship and to receive its richness as God's gift to us.
- By affirming that each person is created in the image and likeness of God and has inherent dignity as a result.
- By being an inclusive community, committed to the flourishing of women and men and welcoming people and protecting the human dignity of all.
- By being an intergenerational community, valuing the voices of young people who are our present and not only our future.
- By practising solidarity with our brothers and sisters in Christ in Europe and beyond.

We shall serve Christ by seeking and practising justice

- By urging individuals, institutions and churches to work for the end of violence, persecution and discrimination, upholding freedom of religion or belief.
- By seeking reconciliation and the peaceful resolution of conflicts.

¹ Choosing Hope at the Crossroads of Europe – Conference of European Churches 2018

- By standing with, empowering and listening to those who find themselves silenced or in the margins of our churches, our communities and our world.
- By caring for God's creation and working for ecological and climate justice and a sustainable future for our planet.

We shall serve Christ by offering and accepting hospitality

- By offering a generous welcome to refugees and strangers of all faiths or beliefs.
- By engaging in dialogue, sharing our Christian faith and learning from each other.
- By raising our voices to overcome division, exclusion and marginalisation and advocating human rights and socio-economic justice for all.
- By recognising the hospitality given to us by God in the created world and by working towards the integrity of creation.

We call on our member churches and all people to join us in shaping a Europe where we build bridges for the good of all in our continent and world.

Let us proclaim together **'we shall be your witnesses'**